

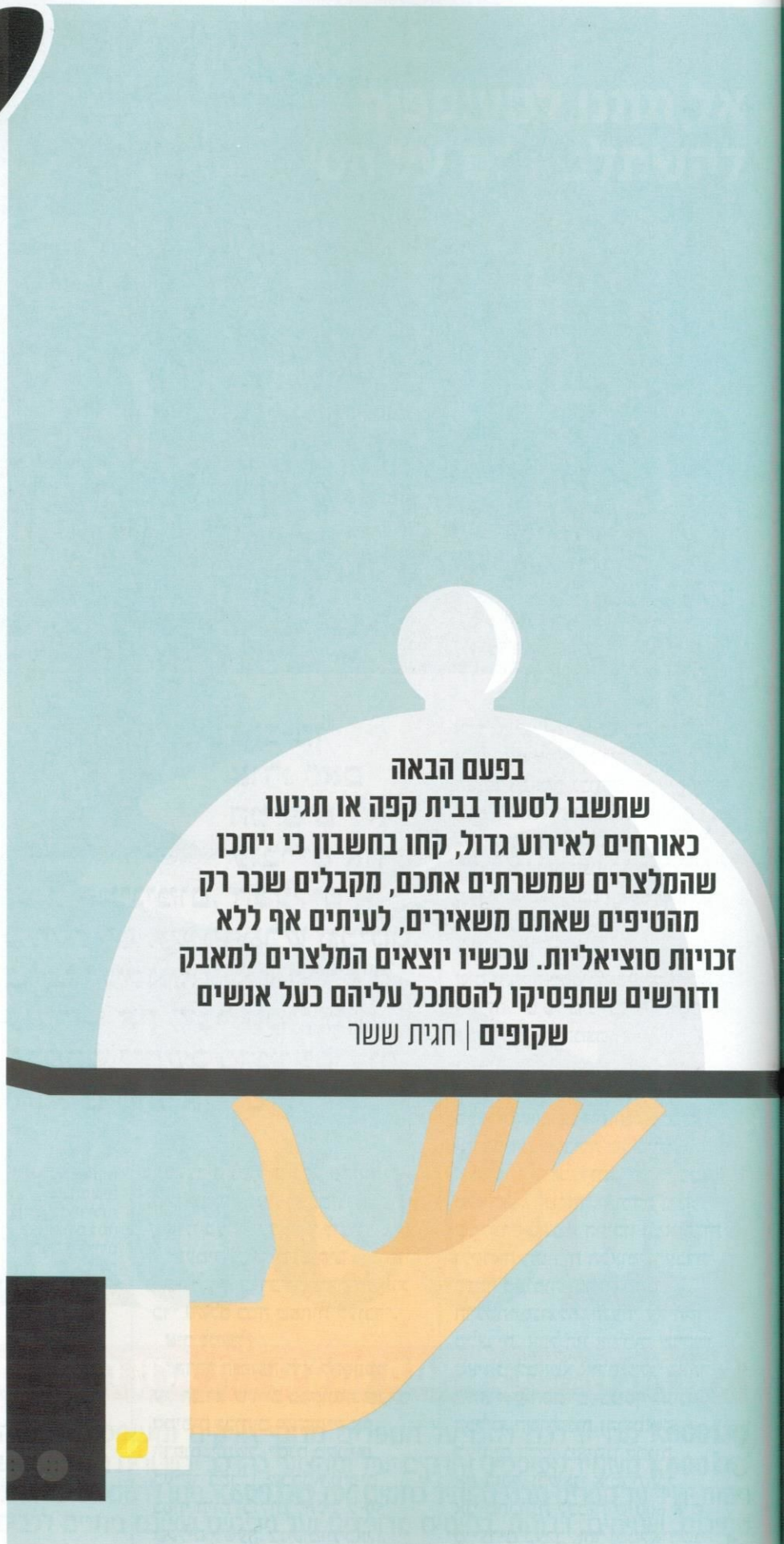
לפני החתונה
של הבן שלי,
אמר לנו בעל
האולם שבסוף
האירוע עלינו
לשלם גם טיפ

לרב המלצרים כדי שיחלק אותו בין המלצרים, מספרת נ'. "המחותנים שלנו, שכבר חיתנו ילדים, אמרו שזה מקובל ולכן שילמנו 6,000 שקל טיפ במזומן. באותו הזמן קיבלתי את התשלום הזה כמובן מאליי. רק מאוחר יותר חשבתי שבצעם מדובר במשהו לא תקין". זמן קצר לאחר מכן נכנסה נ' לחנות של אחת מרשתות האופנה. הצעירה ששירתה אותה הייתה נחמדה ויעילה, והיא ביקשה לתת לה טיפ. "מה פתאום?", ענתה הבחורה. "זה ממש אסור לי. אם את רוצה, תגידי בקופה שנתתי לך שירות ושהיית מרוצה. בסוף המשמרת, העובד שנתן שירות טוב מקבל צ'ופר ממנהל המשמרת". נ' לא מצליחה להשתחרר מאז מהתחושה שמשהו לא בסדר בממלכת הטיפים. "למה כל כך ברור לנו שבאירוע או במסעדה תפקיד בעל השמחה או האורח לשלם טיפ, ובחנות בגדים לא? מי אמר בכלל שהטיפ שאנחנו משלמים מגיע למלצרים שעובדים קשה? אולי הוא מגיע למקורבים של רב המלצרים? אולי הוא בכלל מגיע לבעל הבית? יש הרבה נותני שירותים, ובמקצועות אחרים ברור שהתשלום מגולם בחשבון. בתחום הטיפים למלצרים התחום פרוץ ואתה לא יודע כמה לתת ואם בכלל נכון לתת".

שכר? בקש טיפ מהאורח

נ' מצביעה על תופעה כואבת במיוחד. רגע לפני שאנחנו קוראים בהגדה "עבדים היינו לפרעה בארץ מצרים", מתברר שבמדינת ישראל קיימים סקטורים של אנשים שקופים, שמרגישים לא אחת מנוצלים ממש. הם נמצאים לרוב בדרגות השכר הנמוכות, בקצה שרשרת המזון, והם זקוקים להכנסה מספיק כדי שקולם לא יישמע. בעוד בתחומים אחרים האחריות היא של בעל הבית בלבד, בתחום המלצרות האחריות נופלת גם על

בפעם הבאה
שתשבו לסעוד בבית קפה או תגיעו
כאורחים לאירוע גדול, קחו בחשבון כי ייתכן
שהמלצרים שמשרתים אתכם, מקבלים שכר רק
מהטיפים שאתם משאירים, לעיתים אף ללא
זכויות סוציאליות. עכשיו יוצאים המלצרים למאבק
ודורשים שתפסיקו להסתכל עליהם כעל אנשים
שקופים | חגית ששר

דרך הטיפ ישולמו גם נסיעות ותנאים סוציאליים וזה בסדר, כי הטיפים באמת גבוהים. הבעיה היא שהמציאות הזאת יוצרת תקדים גם למקומות שמקבלים בהם 25 שקל לשעה ומהטיפ הנמוך שהמלצרים מקבלים, מפרישים המעסיקים גם תנאים סוציאליים ונסיעות, וכך למעשה עושקים את המלצרים. אין שום חקיקה מסודרת בעניין וכשאין חקיקה, יש כל מיני בעלי עסקים שמנצלים את המצב."

לאן נעלם רב המלצרים?

מלצרים שאיתם שוחחנו, מגלים את שיטות העבודה של בעלי האולמות והמסעדות. "יש לי בטן מלאה על הנושא", אומרת ניצן, שמלצרה בשנות התיכון המאוחרות ולקראת השירות הלאומי. "עברתי בכמה מקומות ובחלק מהם הרגשתי מנוצלת. הגעתי על תקן מלצרית, אבל היו אולמות שדרשו מאיתנו לטאטא אולם שלם לאחר שהאירוע הסתיים, בנוסף לפינוי הכלים, השולחנות והכיסאות. לעיתים דרשו מאיתנו לפנות את הזבל, וכשאני אומרת זבל אני מתכוונת לכמות ש-600 איש מייצרים בערב אחד וממלאת שני

נדב-בן אוד: "אם הטיפים לא עוברים את שכר המינימום, הבעלים משלימים את ההפרש מכיסם. ברוב המקומות, אם הטיפים עוברים את שכר המינימום, ההפרש ייחשב כדמי נסיעות ותנאים סוציאליים"

טל: 052-5111111

המלצרים נסגרים בעל פה ואין חוק שמסדיר את מצבם".
 אילו בעיות זה עשוי ליצור?
 "פעמים רבות מעסיקים משתמשים בדרכים יצירתיות מדי כדי לשלם כמה שפחות לעובד".
 איך למשל?
 "הדרך הנפוצה היא להסתמך על הנוהל שקיים במקומות שבהם הטיפים גבוהים ולהעתיק את הדפוס. למשל, ישנם מקומות, בעיקר במרכז, שבהם הטיפים בסוף היום יכולים להגיע ל-50 שקלים לשעה. במקומות כאלו,

"מעסיקים משתמשים בדרכים יצירתיות כדי לשלם כמה שפחות", מלצרים בעבודה

מקבל השירות שמשלם טיפ יחד עם החשבון. במסגרת תוכנית המצטיינים 'מעל ומעבר' של המכללה האקדמית 'הרסה', ערך ארגון 'מלצרים עם כבוד' סקר פייסבוקי שבו השתתפו עד כה 350 מלצרים בכל הארץ, במטרה לבדוק את תנאי ההעסקה של המלצרים ושכרם. הסקר שם על השולחן את מה שהוא סוג של סוד גלוי: הטיפ שאותו מקבלים המלצרים אינו תוספת לשכר, אלא הבסיס לשכרם. לפעמים הוא כל השכר "בדרך כלל בעלי מסעדות סוגרים עם מלצרים על שכר בסיס של כ-25 שקל לשעה", מסביר נדב-בן אוד, סטודנט בהרסה ומנהל הארגון. "בסוף כל יום אוספים את הטיפים ומחלקים בין המלצרים לפי מספר שעות העבודה. אם הטיפים לא עוברים את שכר המינימום, הבעלים משלימים את ההפרש מכיסם. ברוב המקומות, אם הטיפים עוברים את שכר המינימום, הכסף יחולק למלצרים, אבל לעיתים חלק מהכסף הזה ייחשב כדמי נסיעות ותנאים סוציאליים. הבעיה היא שברוב המקרים, תנאי ההעסקה של

ח"כ עדי קול: "על הטיפ להיחשב כחלק מההכנסה של המלצרים, אבל לא להוות תחליף לשכר המינימום. הטיפ צריך להיות הכנסה נוספת למלצר"

פחי 'צפרדע' גדולים. היו פעמים שהייתי צריכה לשטוף בעצמי כלים וסכו"ם במהלך האירוע, כי בעל האולם הביא שוטפי כלים רק בתום הערב."

כשעברה לעבוד בבית קפה, לדבריה, המצב לא השתפר. "הייתי מלצרית אחת על בית קפה שלם של 20 שולחנות, כדי לחסוך בעובדים. כשביקשתי שיביאו עוד עובד לתגובה, ענו לי שאפשר אבל לא כדאי לי, כדי שלא אפסיד את הטיפים."

גם יעל, נשואה טרייה, סטודנטית בת 23, עבדה מספר חודשים כמלצרית. "בעלי המסעדות מרשים לעצמם, כי העובדים הם אנשים צעירים, ואין להם כלים לעמוד על זכויותיהם", היא אומרת. "אני קיבלתי שכר מינימום וטיפים, שנאספו בקופה אחת תחת ההגדרה 'הכנסות נוספות'. בסוף כל חודש חילקו את כל הטיפים לפי שעות העבודה של המלצרים. לא הייתה לנו שום דרך לדעת כמה מכספי הטיפים העביר בעל הבית למלצרים וכמה השאיר לעצמו".

ואלו לא הטענות היחידות שלה. "אחראית המשמרת לא חשבה שיש לנו חיים מעבר לעבודת המלצרות, ושיבצה אותנו לעבודה בשעות שלא היה קשר בינן לבין השעות שבהן כתבתי שאני יכולה לעבוד. היה מין חוסר כבוד לזמן שלנו. גם לא היה קשר בין עומס העבודה במשמרת לבין הטיפים שקיבלתי בסוף. למשל, יכולתי לקבל משמרת ביום שישי ולהיקרע

shutterstock: מילי

מחו"ל והם בדרך כלל לא השאירו שום דבר. רק בהמשך גיליתי שבעלי השמחה נהגו דווקא להשאיר טיפים לרב המלצרים, אבל הכסף הזה לא הגיע אלינו."

אז מי קיבל אותו?

"נראה שהוא התחלק בין

האחראים. היה אירוע שבו בעל השמחה אמר לנו שהשאיר כסף אצל רב המלצרים וגם טרח והודיע לרב המלצרים בעצמו שהוא שולח אותנו אליו. במקרה הזה, באמת קיבלנו כסף. אבל זה מקרה בודד."

אגב, קיבלת בסוף החודש תלוש עם תנאים סוציאליים?

"לא תמיד. אבל באותו זמן לא הייתי מודעת לכל הנושא הזה ולא חשבתי על זה בכלל."

בלי תודה מהאורחים

המלצרים שהתראיינו לכתבה הזאת אולי מתלוננים לעיתים על מעסיקיהם, אבל לא אחת יש להם מה לומר גם על האורחים, בעיקר אם הם מגיעים מהמגזר הדתי-לאומי. לני, סטודנט שעובד כמה שנים במלצרות ומפרנס גם משפחה צעירה, יש לדבריו מעסיק הגון. הטענה שלו היא כלפי האורחים, ◀

הטיפים מתחלקים בין כל המלצרים. בעבודה

בעבודה קשה, ובסוף החודש הטיפ היה שווה לטיפ שקיבל מלצר שעבד בשעות שאין בהן עבודה בכלל. כלכלית זה לא השתלם, וברגע שיכולתי - עזבתי. הבעיה היא שלא כולם יכולים להרשות לעצמם לקום וללכת."

גם בבית הקפה בעזריאלי שבו עבדה ליטל, בת 24, עבדו באותה שיטה. "בעיקרון השכר שלי היה מבוסס על טיפים. היה לי אזור מסוים והטיפים שקיבלתי שם היו שלי. בסוף היום היינו סופרים את הכסף ומדווחים. אם לא הגעתי לשכר המינימום בסוף החודש, הבוס השלים וקרטט משהו בתלוש המשכורת. בין התלוש לבין מה שקיבלתי ביד, לא תמיד היה קשר."

כשעבדה באולמות אירועים התמונה הייתה שונה, אבל לא בהכרח טובה יותר. "עבודתי בשני אולמות אירועים, בבני ברק ובאולם יוקרתי אחר במרכז. הרבה פעמים עבדתי משש בערב ועד שש בבוקר. לא תמיד קיבלתי משכורת על השעות הנוספות. לגבי הטיפים, לא כל ציבור נותן. בבני ברק, הצעירים נתנו טיפים. באולם היוקרתי היו הרבה אורחים

יעל: "בעלי המסעדות מרשים לעצמם, כי העובדים צעירים, ואין להם כלים לעמוד על זכויותיהם"

מזה למעלה מעשור". בעלי המסעדות בתגובה, מסבירים שחוק כזה יפגע דווקא במלצרים. לטענת שי ברמן, מנכ"ל איגוד המסעדות, הבררים ובתי הקפה, "המלצרים נהנים מהטבה ייחודית, שכן הם המגזר היחיד שלא משלם מיסים על ההכנסות, וכל חקיקה תפגע בסופו של דבר בהם".

לדבריו, במדינת ישראל, בשונה ממדינות מערביות אחרות, אסור למעסיקים לגבות כסף על שירות ולכן הוא אינו כלול בחשבון. הטיפ שנותנים הסועדים הוא וולונטרי. גורמה מקובלת אמנם אך לא חובה. מלצרים רבים מדווחים שהם מקבלים את הטיפים בתלוש השכר ולא בנפרד.

"יש שיטות שונות לחישוב שכר המלצרים. הדרך המקובלת היא להוציא להם תלוש על שכר מינימום עם כל ההפרשות הסוציאליות המחויבות בחוק, ואת כל האקסטרוות מהטיפים לתת להם בנוסף".

ובכל זאת, יש הרבה תלונות על שכר לא הוגן.

"צריך להבין שמסעדות לא יכולות לשלם משכורות לכל המלצרים. מסעדה היא עסק עתיר כוח אדם שתפקידה לתת שירות. כשהחקיקה לא מאפשרת לגבות כסף על השירות הזה, אז בעל המסעדה לא יכול לשלם בלי לגלם חלק מהטיפים בשכר. הלקוח משלם רק על האוכל ולא על השירות.

ככלל, המצב הנוכחי טוב למלצרים. הם המרוויחים העיקריים. הם מקבלים חלק גדול מהכסף לא ממוסה ובמזומן. באיזה תחום יש עוד עבודה כזאת?" ■

איך?

"אני מתכוונת ליוזם מהלך משותף עם המלצרים, רשות המיסים והמסעדים, שיסדיר אחת ולתמיד את זכויותיהם הסוציאליות של המלצרים. לצורך כך, על הטיפ להיחשב כחלק מההכנסה של המלצרים, אבל לא להוות תחליף לשכר המינימום המגיע בחוק. כלומר, בעלי המסעדות יתבקשו לשלם שכר מינימום כנדרש, ואילו הטיפ יהווה הכנסה נוספת למלצר. לצורך מתן הזכויות למלצרים, על שני חלקי ההכנסה, הן שכר המינימום, והן הטיפים, יש לגבות את המיסים הקבועים בחוק, וככאלה יובטחו לראשונה זכויות סוציאליות מלאות גם על הסכום הנוסף המגולם בטיפ. הפתרון הזה יהווה פריצת דרך בהסדרת תחום המלצרות, שנותר פרוץ ופוגעני

רשות המיסים בודקת אפשרות להטלת מס. אילוסטרציה

קול ל'נשים'. "זכויות סוציאליות ניתנות למלצרים, במקרה הטוב, רק על שכר המינימום, גם במקרים בהם מלצרים מקבלים שכר גבוה יותר, בזכות הטיפים". בדיונים שניהלה הוועדה התברר שבמקביל לפניות המלצרים, גם רשות המיסים בודקת בימים אלו את הדרכים להשית מס על הטיפים.

כבר כיום זכויותיהם של מלצרים רבים נפגעות. מדובר במגזר חלש. בסופו של דבר, מיסוי הטיפים יכול להוסיף לפגיעה בהם.

"בימים אלה אני מקיימת דיונים עם רשות המיסים, על מנת למצוא את האיזון הנכון בין דרישתה של הרשות להשית מס על הטיפים, ובין שמירה על זכויותיו של ציבור המלצרים, שעלול להיפגע ממהלך שכזה".